

Inhoud

1	Mondklachten	1
	<i>I. van der Waal</i>	
1.1	Klachten en mondafwijkingen als mogelijke uiting van een gastro-enterologische aandoening	2
1.1.1	Aften	2
1.1.2	Cheilitis granulomatosa.....	2
1.1.3	Halitose.....	4
1.1.4	Mondbranden	4
1.2	Mondafwijkingen bij gastro-enterologische aandoeningen	7
1.2.1	Ziekte van Crohn	7
1.2.2	Coeliakie.....	7
1.2.3	Gastro-oesofageale reflux; boulimia nervosa.....	8
1.2.4	Obesitas en mondafwijkingen	9
1.3	Syndromen in het mond-kaakgebied bij gastro-enterologische aandoeningen	9
1.3.1	Familiaire adenomateuze polyposis en syndroom van Gardner.....	9
1.3.2	Syndroom van Peutz-Jeghers	10
1.3.3	Paraneoplastische pemphigus vulgaris	10
	Leesadvies	11
2	Slik- en passagestoornissen	13
	<i>W. Hameeteman en J.W.M. Muris</i>	
2.1	Inleiding	14
2.1.1	De slikactie	14
2.2	Dysfagie	16
2.2.1	Orofaryngeale dysfagie.....	16
2.2.2	Oesofageale dysfagie.....	20
2.2.3	Onderscheid tussen orofaryngeale en oesofageale dysfagie	20
2.3	Conclusie	27
	Leesadvies	27
3	Refluxziekte	29
	<i>G.J.B. Hurenkamp</i>	
3.1	Inleiding	31
3.2	Epidemiologie	32
3.3	Klachten	32
3.3.1	Zuurbranden.....	32
3.3.2	Alarmsymptomen en risicofactoren	32
3.4	Diagnostiek	33
3.4.1	Anamnese	33
3.4.2	Aanvullende diagnostiek	33
3.5	Behandeling	34
3.5.1	Leefregels.....	34
3.5.2	Medicamenteuze therapie	34
3.5.3	Operatie	35
3.6	Verwijzing	36

3.7	Complicaties	36
3.8	Beloop en chroniciteit	36
3.9	Voorlichting en preventie	37
	Leesadvies	37
4	Dyspepsie	39
	<i>M. E. Numans, N. Th. van den Broek</i>	
4.1	Inleiding	41
4.2	Maagklachten	41
4.2.1	Klachten	43
4.2.2	Voorspellende waarde van klachten	45
4.3	Diagnoses	45
4.3.1	Functionele dyspepsie	45
4.3.2	Peptisch ulcuslijden	46
4.3.3	Galstenen	48
4.3.4	Andere pathologie in de bovenbuik	48
4.3.5	Prikkelbaredarmsyndroom (PDS) en obstipatie	49
4.4	Aanvullende diagnostiek	49
4.5	Behandeling	50
4.5.1	Dyspepsie	50
4.5.2	<i>Helicobacter pylori</i>	50
4.5.3	Galstenen	51
	Leesadvies	51
5	Icterus en leverlijden	53
	<i>P. Dieleman</i>	
5.1	Epidemiologie	55
5.2	Aandoeningen	55
5.3	Icterus	56
5.3.1	Metabolisme en transport van bilirubine	56
5.3.2	Vormen van hyperbilirubinemie	57
5.4	Anamnese en klinisch onderzoek	57
5.5	Bloedonderzoek	59
5.5.1	Leverenzymen	59
5.5.2	Hemolyse	60
5.5.3	Serologie	60
5.5.4	Overige	60
5.6	Diagnostische hypothesen en fysiopathologie	61
5.6.1	Indirecte hyperbilirubinemie	61
5.6.2	Indirecte en directe hyperbilirubinemie	61
5.7	Diagnostische overwegingen	62
5.8	Aanvullend onderzoek	64
5.9	Behandeling	64
5.10	Conclusie	65
	Leesadvies	65

6	Acute pancreatitis, chronische pancreatitis en pancreascarcinoom	67
	<i>R.M. Nijmeijer, B.W.M. Spanier</i>	
6.1	Inleiding	69
6.2	Achtergronden bij casus 1	70
6.2.1	Epidemiologie	70
6.2.2	Pathofysiologie	70
6.2.3	Anamnese en klinisch onderzoek	70
6.2.4	Aanvullende diagnostiek	70
6.2.5	Diagnostische overwegingen	70
6.2.6	Start behandeling	71
6.2.7	Beloop en langetermijncomplicaties	71
6.2.8	Conclusie	71
6.3	Achtergronden bij casus 2	72
6.3.1	Epidemiologie	72
6.3.2	Pathologie	73
6.3.3	Anamnese en klinisch onderzoek	73
6.3.4	Aanvullende diagnostiek	73
6.3.5	Diagnostische overwegingen	74
6.3.6	Behandeling	74
6.3.7	Langetermijncomplicaties	74
6.3.8	Conclusie	75
6.4	Achtergronden bij casus 3	76
6.4.1	Epidemiologie	76
6.4.2	Pathogenese	76
6.4.3	Anamnese en klinisch onderzoek	76
6.4.4	Aanvullende diagnostiek	76
6.4.5	Behandeling	77
6.4.6	Langetermijncomplicaties	77
6.4.7	Conclusie	77
	Leesadvies	78
7	Rectaal bloedverlies	79
	<i>R.A.M.J. Damoiseaux, J.W.M. Muris</i>	
7.1	Klachten	81
7.2	Differentiaaldiagnose	82
7.2.1	Hemorroiden	82
7.2.2	Anale fissuren	83
7.2.3	Colorectale maligne tumoren	83
7.2.4	Colorectale poliepen, benigne tumoren	84
7.2.5	Gastro-intestinale infectie	84
7.2.6	Inflammatoire darmziekten	84
7.2.7	Diverticulosis	85
7.2.8	Angiodysplasie	85
7.2.9	Meckeldivertikel	85
7.2.10	Solitair rectumulcus	85
7.2.11	Endometriose	85
7.3	Anamnese	85
7.3.1	Presentatie (locatie, hoeveelheid, verloop in tijd, relatie met andere factoren)	86

7.3.2	Begeleidende verschijnselen	86
7.3.3	Voorgeschiedenis en familieanamnese	86
7.4	Onderzoek	87
7.4.1	Fysisch-diagnostisch onderzoek	87
7.4.2	Laboratoriumonderzoek	87
7.4.3	Aanvullend onderzoek	87
7.5	Conclusie	88
	Leesadvies	88
8	Hematemesis en melaena	89
	<i>M. E. van Leerdam, N. L. de Groot</i>	
8.1	Presentatie	90
8.2	Anamnese	91
8.3	Differentiaaldiagnose	91
8.4	Behandeling van de ulcusbloeding	93
8.5	Voorlichting en preventie	95
8.6	Conclusie	96
	Leesadvies	96
9	Acute buikpijn bij kinderen	97
	<i>M.Y. Berger, M.A. Benninga</i>	
9.1	Klachten	98
9.2	Differentiaaldiagnose	98
9.2.1	Een baby met acute buikpijn: darmkramp?	99
9.2.2	Een peuter met acute buikpijn: obstipatie of gastro-enteritis?	100
9.2.3	Een tiener met acute buikpijn: appendicitis?	100
9.2.4	Een meisje van vijftien jaar met acute buikpijn: gynaecologische problematiek?	101
9.3	Anamnese	101
9.3.1	De zuigeling	101
9.3.2	De peuter en het jonge kind	101
9.3.3	De tiener	101
9.4	Lichamelijk onderzoek	102
9.5	Aanvullend onderzoek	102
	Leesadvies	103
10	Plotselinge buikpijn bij volwassenen	105
	<i>M.C.G. van de Poll, C.H.C. Dejong</i>	
10.1	Inleiding	107
10.2	Anamnese	107
10.2.1	Lokalisatie en karakter van de pijn	107
10.2.2	Beloop van de pijn	108
10.2.3	Begeleidende symptomen	108
10.3	Lichamelijk onderzoek	109
10.3.1	Inspectie	109
10.3.2	Auscultatie	109
10.3.3	Percussie	110
10.3.4	Palpatie	110
10.3.5	Waarde van het rectaal/vaginaal toucher	110

10.4	Oorzaken	111
10.4.1	Infectie	111
10.4.2	Obstructie	111
10.4.3	Perforatie	112
10.4.4	Bloeding	112
10.4.5	Ischemie	112
10.4.6	Extra-abdominale oorzaken	113
10.5	Aanvullende diagnostiek	113
10.5.1	Laboratoriumonderzoek	114
10.5.2	Beeldvormend onderzoek	114
10.5.3	Klinische observatie	115
10.6	Factoren die het klinische beeld beïnvloeden	115
10.7	Therapie	115
10.7.1	Medicatie	116
10.7.2	Operatie	116
	Leesadvies	117
11	Chronische onderbuikklachten	119
	<i>J.W.M. Muris, H.E. van der Horst, W. Hameeteman</i>	
11.1	Klachten	121
11.2	Anamnese	121
11.2.1	Aard van de pijn	121
11.2.2	Begin en beloop	121
11.2.3	Lokalisatie	122
11.2.4	Voeding	122
11.2.5	Defecatie	122
11.2.6	Urogenitale klachten	122
11.2.7	Bijkomende klachten	123
11.2.8	Medicatie	123
11.2.9	Alarmsignalen	123
11.3	Onderzoek	123
11.3.1	Algemene indruk	123
11.3.2	Onderzoek van de buik	123
11.3.3	Rectaal toucher	124
11.3.4	Vaginaal toucher	124
11.3.5	Aanvullend onderzoek	124
11.3.6	Bloedonderzoek	125
11.3.7	Fecesonderzoek	125
11.3.8	Urineonderzoek	126
11.3.9	Cervixkweek	126
11.3.10	Echografie	126
11.3.11	X-buikoverzicht	126
11.3.12	Colonoscopie en CT-colonografie	127
11.3.13	Waterstofademtest	127
11.3.14	Vaginale echoscopie	127
11.3.15	Laparoscopie	127

11.3.16	Computertomografie (CT) en magnetic resonance imaging (MRI) van buik/kleine bekken	128
	Leesadvies	128
12	Obstipatie	129
	<i>N.J. de Wit, A.J.P.M. Smout</i>	
12.1	Begripsbepaling en klachten	131
12.2	Epidemiologie	132
12.2.1	Prevalentie in de algemene bevolking	132
12.2.2	Consultatie voor obstipatie	132
12.3	Achtergrond van obstipatie	133
12.3.1	Pathofysiologie	133
12.3.2	Differentiaaldiagnose	134
12.3.3	Obstipatie in speciale patiëntengroepen	135
12.4	Diagnostiek	135
12.4.1	Anamnese	135
12.4.2	Lichamelijk onderzoek	138
12.5	Beleid	138
12.5.1	Aanvullend onderzoek	139
12.5.2	Voorlichting en leefstijlverandering	139
12.5.3	Medicamenteuze behandeling	140
12.5.4	Verwijzing	141
12.6	Conclusie	142
	Leesadvies	142
13	Diarree en incontinentie	145
	<i>R.J.F. Felt-Bersma</i>	
13.1	Inleiding	147
13.2	Diarree	147
13.2.1	Inleiding	147
13.2.2	Symptomen	148
13.2.3	Acute diarree	148
13.2.4	Chronische diarree	149
13.3	Incontinentie	152
13.3.1	Inleiding	152
13.3.2	Oorzaken	153
13.3.3	Diagnostiek	153
13.3.4	Anamnese	154
13.3.5	Lichamelijk onderzoek	154
13.3.6	Therapie	155
	Leesadvies	157
14	Anale klachten en proctoscopie	159
	<i>R.M. de Jong, L.W.M. Janssen</i>	
14.1	Anamnese en lichamelijk onderzoek	161
14.1.1	De proctologische anamnese	161
14.1.2	Lichamelijk onderzoek	162

14.2	Proctoscopie	162
14.2.1	Indicaties voor proctoscopie	162
14.2.2	Uitvoering van proctoscopie	163
14.2.3	Interpretatie van de scopie	164
14.3	Hemorroiden	164
14.3.1	Definitie en ontstaan	164
14.3.2	Symptomen en diagnostiek van hemorroiden	164
14.3.3	Behandeling van hemorroiden	166
14.4	Perianale trombus	168
14.4.1	Definitie	169
14.4.2	Incisie van de perianale trombus	169
14.5	Fissura ani	170
14.5.1	Ontstaan en diagnostiek van fissura ani	170
14.5.2	Stapsgewijze behandeling van fissura ani	171
14.6	Periaanaal abces en perianale fistel	171
14.6.1	Etiologie	171
14.6.2	Diagnostiek	171
14.6.3	Periaanaal abces	172
14.6.4	Sinus pilonidalis	172
14.7	Proctitis	172
14.7.1	Etiologie en klachten	172
14.7.2	Diagnostiek	173
14.7.3	Behandeling	173
14.8	Anuscarcinoom	173
14.8.1	Voorkomen en diagnose	173
14.8.2	Therapie	173
14.9	Perianale dermatitis	173
14.9.1	Oorzaken	173
14.9.2	Behandeling	174
14.10	Proctalgie fugax en bekkenbodempertone	174
14.10.1	Definitie en etiologie	174
14.10.2	Diagnose	175
14.10.3	Therapie	175
	Literatuur	176
15	Boeren en hikken	177
	<i>A.J. Bredenoord</i>	
15.1	Boeren	178
15.1.1	Inleiding	178
15.1.2	Fysiologie	178
15.1.3	Boeren in relatie tot brandend maagzuur en oprispingen	179
15.1.4	Boeren in relatie tot andere maagklachten	179
15.1.5	Boeren en 'aerofagie'	180
15.1.6	Relatie tussen boeren en voeding	181
15.1.7	Onvermogen tot boeren	182
15.1.8	Conclusie boeren	182
15.2	Hikken	182
15.2.1	Fysiologie	182

15.2.2	Diagnostiek	183
15.2.3	Therapie	183
15.2.4	Conclusie hikken	184
	Leesadvies	184
16	Endoscopie	185
	<i>S.Y. de Boer</i>	
16.1	Gastroscoopie	187
16.1.1	Inleiding	187
16.1.2	Indicaties	187
16.1.3	Voorbereiding	188
16.1.4	Sedatie	188
16.1.5	Uitvoering	189
16.1.6	Diagnoses	190
16.1.7	Verslaglegging en verslaggeving	190
16.1.8	Complicaties	190
16.2	Colonoscopie	190
16.2.1	Inleiding	190
16.2.2	Indicaties	191
16.2.3	Voorbereiding	191
16.2.4	Uitvoering	192
16.2.5	Verslaglegging en verslaggeving	192
16.2.6	Complicaties	192
16.3	Endoscopische retrograde cholangiopancreatografie	193
16.3.1	Inleiding	193
16.3.2	Indicaties	193
16.3.3	Sedatie en pijnstilling	194
16.3.4	Antibiotica-profylaxe	194
16.3.5	Antistolling	194
16.3.6	Uitvoering	194
16.3.7	Verslaglegging en verslaggeving	195
16.3.8	Complicaties	195
16.4	Endoscopische echografie (EUS)	195
16.5	Videocapsule	196
	Leesadvies	196
17	Voedingssonde en percutane endoscopische gastrostomie (PEG)	197
	<i>E.M.H. Mathus-Vliegen</i>	
17.1	Indicatiestelling voor bijvoeding via een sonde of PEG	199
17.1.1	Voedingstoestand	199
17.1.2	Prognose van het basislijden	201
17.2	Keuzebepaling ten aanzien van een voedingssonde	201
17.2.1	Nasogastrische (neus-maag)voedingssondes	202
17.2.2	Nasoduodenale/nasojejunale sondes	202
17.2.3	Morbiditeit door voedingssondes	203
17.3	PEG en PEGJ (jejunumsonde door een PEG)	204
17.3.1	PEG	204
17.3.2	PEGJ	206

17.3.3	Verwisseling van de PEG-sonde	207
17.4	Sondevoeding	208
17.5	Complicaties van sondevoeding	209
17.5.1	Verstopping van de sonde	209
17.5.2	Misselijkheid, braken, opgezet gevoel en buikklachten	210
17.5.3	Diarree	210
17.5.4	Obstipatie	211
17.5.5	Refeedingsyndroom	211
17.6	Conclusie	211
	Leesadvies	212
18	Stomata	213
	<i>Y.H. Lutgens, G.J. Veldink</i>	
18.1	Definitie	215
18.2	Typen stoma	215
18.2.1	Ileostoma	215
18.2.2	Colostoma	216
18.2.3	Urinstoma	217
18.2.4	Neoblaas	217
18.3	Rol van de stomaconsulent	218
18.3.1	Bereikbaarheid stomaconsulenten	218
18.3.2	Preoperatief gesprek	218
18.3.3	Plaatsbepaling van de stoma	218
18.3.4	Postoperatief	219
18.3.5	Nazorg	219
18.4	Het aspect van de uitvloed na de operatie	219
18.4.1	Opvangmateriaal	220
18.4.2	Opvangsystemen	220
18.4.3	Veel gebruikte hulpmiddelen	220
18.5	Voeding	221
18.6	Stomacomplicaties	221
18.6.1	Necrose	222
18.6.2	Stenose	223
18.6.3	Retractie	224
18.6.4	Prolaps	225
18.6.5	Parastomale hernia	226
18.6.6	Peristomale problemen	228
18.7	Voorlichting en preventie	232
	Leesadvies	232
19	Bevolkingsonderzoek darmkanker	233
	<i>E. J. Kuipers</i>	
19.1	Definities	235
19.2	Epidemiologie	235
19.3	Klachten	236
19.4	Screening: darmkanker een geschikte kandidaat	237
19.5	Doel en methoden van screenen	238
19.5.1	Fecaaloccultbloedtest (FOBT)	238

19.5.2	Sigmoïdoscopie en coloscopie	239
19.5.3	CT-colografie	240
19.5.4	Toekomstige screeningmethoden	241
19.6	Bevolkingsonderzoek	241
19.7	In- en exclusiecriteria voor screening	241
	Leesadvies	243

Bijlagen

Organisaties en patiëntenverenigingen	247
Register	253

Maag-, darm- en leverziekten

Muris, J.W.M.; Mathus-Vliegen, E.M.H. (Eds.)

2016, XVIII, 256 p. 47 illus., Hardcover

ISBN: 978-90-368-0870-5